

ISSN: 2545-0573

САВДО ХИЗМАТЛАРИ ТИЗИМИ РИВОЖИГА ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИНГ САЛМОҚЛИ ТАЪСИРИ

Саттарова Н. Т.

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти "Менежмент" кафедраси ассистенти.

ARTICLE INFO.

Ключевые слова:

хизмат кўрсатиш, савдо
хизматлари, дунё иқтисодиёти,
товар, хизмат, савдо алоқалари.

Аннотация

Ушбу мақола савдо хизматлари самарадорлигини ошириш, хизмат кўрсатиш шакллари ва усулларининг вужудга келиши учун кенг имкониятлар очиб бериш масалаларини ўз ичига олган. Шу билан биргаликда мақолада савдо хизматларининг дунё иқтисодиётига салмоқли таъсири урганилган.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2022 LWAB.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 28 январдаги "Инвестиция ва ташқи савдо соҳасида бошқарув тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ-5643-сонли Фармони қабул қилинди. Ушбу фармонга кўра чет эл инвестициялари кенг жалб этилишини таъминлаш ҳамда республикамизда ташқи савдо фаолиятини ривожлантириш бўйича самарали ишлар бажарилиши белгилаб берилди.

Мамлатимизга ташриф буюрувчи чет эл инвесторларини маълумотлар билан таъминлаш ва уларга ҳуқуқий кўмак бериш, шунингдек, юзага келадиган муаммоларни ҳал этиш, зарурий ҳужжатларни расмийлаштириш бўйича уларга хизмат кўрсатиш учун **Хорижий инвестицияларни жалб этиш агентлиги ўз ишини бошлади.**

Маҳаллий хом ашё негизида юқори қўшилган қийматли рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун илғор хорижий технологияларни излаб топиш, жалб қилиш ва жорий этишга, илмий ишланмаларни экспертиза қилиш, уларнинг миқёсини кенгайтириш ва тижоратлаштиришнинг самарали тизимини яратиш, илғор технологияларни ишлаб чиқувчи ва жорий этувчи корхоналарга давлат томонидан кўмак бериш механизмларини шакллантириш мақсадида **Технологик ривожланиш агентлиги** ташкил этилганлиги ҳам мамлакатимизда инвестицияга алоҳида эътибор қаратилаётганлигидан бир далолатдир. Шу сабабли савдо хизматлари тизими ҳам ўз фаолиятига инвестицияларни жалб этиш ва ривожлантиришга алоҳида аҳамият бермоқда.

Бугунги кунда жаҳон иқтисодиётида хизмат кўрсатишнинг, айниқса савдо хизматларини ривожлантириш долзарб ҳисобланади. Жаҳон бозоридаги ривожланиш даражаси жаҳон савдосининг йилдан йилга ўсиб бораётганлиги айниқса бу кўрсаткич 2020-йилда - млн. АҚШ доллар ёки, - фоиз ўсганлигини гувоҳи бўлаемиз. Буларнинг барчаси республикада савдо хизматларини жаҳон андозасига мос ривожлантиришни талаб этмоқда.

Дунё иқтисодиётида хизматлар соҳаси ҳозирги кунда жуда муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда. Хизматлар орасида савдо хизматлари ҳам дунё иқтисодиётига салмоқли таъсир кўрсатади. Жумладан, жаҳонда жами иш ўринларининг 40%дан кўпроғи айнан савдо хизматларига тўғри келиши буни тасдиқлаб турибди¹. 2019 йилда дунё бўйлаб экспорт қилинган товар ва хизматлар ҳажми 19 триллион долларни ташкил этди². Аммо 2020 йилда бошланган Ковид 19 пандемияси савдо хизматларининг дунё бўйлаб илк марта пасайишига олиб келди.

Бутун дунёда савдо алоқаларининг ривожланиши билан бирга мамлакатларнинг урф одатлари ҳам кенгайиб, ҳам такомиллашиб борган, турли корпорациялар ўртасида бу соҳада мавжуд бўлган фарқлар аста-секин барҳам топган. XIX аср бошларида савдо алоқалари учун янги давр бошланди. Францияда буюк француз инқилобидан кейин сиёсий тузум ўзгариб, янги савдо қонунчилиги вужудга келди.

Дарҳақиқат ҳозирги глобализация жараёнининг вужудга келиши кўп жиҳатдан савдо хизматларининг ривожланиши асосида билимлар алмашинувининг юз бериши сабабли дейишимиз мумкин. Глобал интеграция ҳам хусусий секторнинг ривожланиши ҳам ижтимоий институтларнинг тараққий этишида муҳим рол ўйновчи инвестициялар ҳажмининг ошишининг асосий омили ҳисобланганлиги учун бугунги кунда илмий доираларда ушбу мавзуда жуда кенг тадқиқотлар олиб борилмоқда.

Савдонинг келиб чиқиши ижтимоий меҳнат тақсимооти натижасида товар ишлаб чиқаришни ва товар муомаласи, айрибошлашни вужудга келиши билан боғлиқ.

Савдо хизматлари – истеъмол товарлари бозорининг асосий сегменти ҳисобланади. У жисмоний ва юридик шахсларга хизмат кўрсатади. Унинг воситасида аҳоли ҳамда корхона, ташкилот ва муассасалар у ёки бу товарларга бўлган талаб-эҳтиёжларини қондиради.

Аҳолининг турмуш шароити сифатини оширишда иқтисодиётнинг муҳим тармоғи ҳисобланмиш савдонинг аҳамияти бекиёсдир. Унинг тараққиёти истеъмолчиларнинг ҳам талаб ва эҳтиёжларига бевосита таъсир кўрсатади. Бундай шароит савдо корхоналарининг хизматлари сифатини тобора ошириб боришда муҳим аҳамият касб этади. Савдо хизматлари сифати, унинг моддий техника базасининг ҳолати ва инфратузилмаси таркибига боғлиқ. Республикада савдо моддий техника базасининг ҳолати ва инфратузилмасини янада такомиллаштириш учун етарлича салоҳият мавжуд.

Савдо хизматларининг вазифалари ишлаб чиқариш нуқтаи назардан корхоналар фаолиятини ривожлантиришга қаратилган вазифалар қуйидаги

¹ <https://www.unwto.org/impact-assessment-of-the-covid-19-outbreak-on-international-tourism> and https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-05/Barometer_May2020_full.pdf

² International Trade Theories Notes | Definition and Types (businessstudynotes.com)

1-расмда акс этган.

1-расм. Корхоналар нуқтаи назардан савдо хизматларининг вазифалари

Яъни бунда савдо хизматларининг энг муҳим вазифалари сифатида ишлаб чиқариш корхоналарини харидорлар билан алоқа қилишни таъминлаш, буюртмалар тизими асосида ишлаб чиқариш жараёнини молиялаштириш ва режалаштиришни енгиллаштириш, оптимал товар захирасини шакллантириш, истеъмолчилар эҳтиёжлари тўғрисида ишлаб чиқарувчига маълумот бериш ва ишлаб чиқариш корхонасининг бир маромда ўсишини таъминлаш ҳисобланади.

Бугунги янги Ўзбекистон иқтисодиётида туб таркибий ўзгаришларни амалга ошириш шароитида савдо корхоналари фаолиятини ўрганиш, илмий тадқиқотлар ўтказиш, унинг муаммоларини аниқлаш, уларни ечимини топиш каби ишлар мураккаб жараён бўлиб, уларни ҳал қилиш учун қуйидагилардан келиб чиқиш зарур деб ҳисоблаймиз.

Биринчидан, савдонинг келиб чиқиши, моҳиятини илмий асосланган ҳолда ёритиш.

Иккинчидан, савдонинг жамиятдаги тугган ўрни, аҳамиятини аниқлаб олиш.

Учинчидан, савдода вужудга келадиган иқтисодий, ташкилий ва бошқариш муаммоларини аниқлаб олиш. Бу эса ўз вақтида савдо жараёнидаги иқтисодий муносабатларини, унинг хўжалик механизмини чуқур билишни тақозо қилади.

Тўртинчидан, савдони ташкил қилиш жараёни, савдо корхоналари ва шахобчалари фаолиятининг ҳолатини ривожлантириш тенденцияларни ўрганиш. Бешинчидан, савдони ташкил қилишни чет эл илғор тажрибаларини таҳлил қилиш, уларни ижобий ва республикамиз иқтисодиётига мос томонларидан фойдаланиш масалаларни ёритиш кабилардир.

Савдо хизматларини ҳуқуқий асосларини ҳам ривожлантириш ва ушбу соҳани янада кенгайтириш ва такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган кўплаб иқтисодий муаммоларни бартараф этиш зарур ҳисобланади.

Фойданилган адабиётлар руйхати.

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори, 11.05.2021 йилдаги ПҚ-5113-сон Хизматлар соҳасини жадал ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида
2. Савдо иқтисодиёти муаммолари. Ўқув қўлланма. // Ғ.Ҳ.Қудратов, Б.А.Абдукаримов, М.Қ.Пардаев, А.Бектемиров, Ш.А.Султонов, Ф.Б.Абдукаримов, У.Н.Нормуродов, З.С.Артиков, О.М.Пардаева, Ш.Ш.Негматова; // И.ф.д., профессор М.Қ.Пардаевнинг умумий таҳрири остида. – Т.: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ” нашриёти, 2016. – 430 бет.
3. Роззоқов А., Тошматов Ш., Ўрмонов Н. Иқтисодий таълимотлар тарихи. Т.: Молия, 2002